

Ders :27

Konu : Af ve Müsamaha

Af, **bağışlamak, suçlu olanı azarlamamak, intikâm almamak** demektir. Müsamaha ise, hoşgörülü olmak, bazı kusurları görmezden gelmek, başa kakmamaktır.

Müslüman, afedici ve bağışlayıcı olmalıdır. Çünkü kötülük yapanları affetmek, kusurlarını görmemek Allah'ın emridir. Âyet-i Kerîme'de:

وَجَزَاء سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ

“Kötülüğün cezası da ona denk bir kötülüktür. Fakat kim bağışlar ve kendisi ile düşmanın arasını düzeltirse, onun mükâfâtı Allah'a aittir. Elbette O, zâlimleri sevmez”¹ buyurulmaktadır.

Af ve müsâmaha, önce ailede başlamalıdır. Müslüman; eşine, çocuklarına ve diğer yakınlarına karşı affedici olmalıdır.

Cenâb-ı Hak bu hususta:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِنْ تَعَفَّوْا
وَتَصَفَّحُوا وَتَغَفَّرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

“Bununla beraber affeder, kusurlarına bakmaz, günahlarını örterseniz, şüphe yok ki Allah, çok bağışlayan ve çok merhamet edendir”² buyurmaktadır.

Mekke fethedilince Resulullah (s.a.v)'in yaptığı ilk iş, Kâbe'yi putlardan temizlemek olmuştu. Namaz vakti gelince Hz.Bilâl, Kâbenin damına çıkarak ezan okumaya başladı. Mekke Attâb b.Esîd, ezanı duyunca öfkeyle şöyle homurdandı:

-“Allah'a şükür ki babam hayatta değil! Hiç olmazsa şu bayağılığı görmüyor.”

Namaz kılındıktan sonra Peygamberimiz (s.a.v.); Mekkelilere şöyle seslendi:

-“Ey Kureyşliler! Şimdi size ne yapacağımı sanıyorsunuz?”

Mekkeliler:

-“Senden iyilik bekliyoruz. Çünkü sen, merhametli bir kardeş ve temiz yürekli bir kardeş oğlusun, dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.):

“Ben de size Yusuf peygamberin kardeşlerine dediği gibi: “Size bugün hiç bir sitem, hiç bir ayıplama yok. Allah sizi affetsin! O, merhametlilerin en merhametlisidir”³ derim. Haydi gidiniz hepimiz hürsünüz” buyurdu.

Bu sözler üzerine Mekkeliler, sevinç ve heyecanla coşmuştu. Biraz önce öfkesinden deliye dönen Attâb, herkesten önce ileri atılmış ve müslüman olduğunu haykırmıştı. Hatta Peygamberimiz (s.a.v.), Mekke'den ayrılırken Attâb'ı Mekke'ye vali tayin etmişti.⁴

Halbuki Mekke müşrikler, peygamberimiz (s.a.v.) ile alay etmiş, ona hakaret etmiş, işkence yapmış, aç bırakmış ve onu öldürmek istemişlerdi. Bütün bunlara rağmen O, Mekke fethinden sonra bunları unutmuş ve onları affetmişti. Bu güzel davranış karşısında bütün Mekke halkı müslüman olmuştu.

¹ Şura suresi, 40. âyet.

² Teğabûn suresi, 14. âyet.

³ Yûsuf suresi, 92. âyet.

⁴ Resûlullah'ın İslâm'a Davet Metodu, Prof. Dr. Ahmet Önkal, sh.374-375.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Öfkesinin gereğini yerine getirebilecek güçte olduğu halde öfkesini yutan kimsenin kalbini, Allah emniyet ve iman ile doldurur.”⁵

Allah’ın aslanı Hz. Hamza’yı şehit eden, karnını yarıp ciğerini çıkaran Vahşi, müslüman olunca Efendimiz (s.a.v.) onu affetmiştir.

Yüce Rabbimiz Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyurmaktadır:

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ
الْمُحْسِنِينَ

“O takva sahipleri ki, bollukta ve darlıkta infak ederler. Ve kızdıklarında öfkelerini yutarlar ve insanların kusurlarını affedicidirler. Allah da iyilik yapanları sever.”⁶

Âyetteki; “Öfkesini yutmak” zarar gördüğü kimselere karşı gücü olduğu halde intikam almamak ve hoş olmayan bir davranış göstermeyip hazmetmek ve sabretmektir.⁷

Resûlullah (s.a.v.):

“Allah’a şu iki yutkunmadan daha sevimli olan başka bir yutkunma yoktur: Sahibinin, sabır ve güzel bir katlanma ile yutkunduğu, acı verici bir (elem karşısında) yutkunması ve, sahibinin yutkunmuş olduğu kızgınlık yutkunması”⁸ buyurmuştur. Diğer bir hadiste ise:

لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرْعَةِ لَكِنَّهُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ

“Güçlü, güreşte galip gelen değildir. Fakat güçlü, asıl güçlü kızdığı zaman nefsine hakim olabilir”⁹ buyurulmaktadır.

Hadislerde öğülen; kızmayan adam değil; kızan, ama kendine de hakim olan adamdır.

Resûlullah (s.a.v.), İslam’a uymayan söz ve davranışları gördüğü zaman, öfkelenir ve boyun damarları şişerdi.¹⁰

Öfke ateşinin nasıl söndürüleceğini Resûlullah (s.a.v.) şöyle tarif etmiştir:

“Gazap şeytandır. Şeytan ateşendir. Ateşi su söndürür. Sizden birisi kızdığı zaman abdest alsın.”¹¹

“Sizden biriniz ayakta iken öfkelenirse otursun. Eğer öfkesi giderse (ne âla), değilse sırt üstü yatsın”¹²

Affetmek, insanın derecesini yükseltir. Kin ve düşmanlığı azaltır.

Ben-i Hanife reislerinden Sümame b. Usâl, müslümanlara karşı birçok suç işlemiş azılı bir İslam düşmanı idi. Bir müfreze onu yakalayıp Medine’ye getirmişti. Resûlullah (s.a.v.), Sümame’nin Mescid-i Nebî’de bir direğe bağlanmasını ve kendisine iyi muamelede bulunmalarını ashabına emretti. Namaza giriş ve çıkışlarda da bizzat kendisi Sümame ile ilgileniyor ve onu İslam’a davet ediyordu. Fakat Sümame, müslüman olmayı kabul etmiyordu. Üç gün sonra Resûlullah (s.a.v.) onu affederek serbest bırakmıştı. Sümame, buna hayret etmiş ve çok duygulanmıştı. Medine çıkışında rastladığı ilk pınardan abdest alarak tekrar geri döndü. Resûlullah (s.a.v.)’in huzuruna gelerek Kelime-i Şehâdet getirdikten sonra şöyle dedi:

⁵ Sünen-i Ebi Dâvûd, C. 4, sh. 248.

⁶ Âl-i İmrân suresi, 134. âyet.

⁷ Hak Dini Kur’an Dili, Elmalılı M. Hamdi Yazır, C. 2, sh. 383.

⁸ Camiu’s-Sağîr, Suyutî, C.2, sh.149

⁹ Camiu’s-Sağîr, Suyutî, C. 2, sh. 135.

¹⁰ Şifa Tefsiri, C.2, sh. 145.

¹¹ Sünen-i Ebi Dâvûd, C.5, sh. 488.

¹² Sünen-i Ebi Dâvûd, C.5, sh.487.

-“Şimdiye kadar sen, benim nazarımda dünyanın en nefret edilecek adamı idin. Şimdi ise ben, her şeyden çok sana hayranım.”

Resûlullah (s.a.v.)’den gördüğü af, Sümame’yi öyle etkilemişti ki, memleketine dönüşünde umre için Mekke’ye uğramış ve müslüman olduğunu açıkça ilan etmişti. Hatta, Hz. Peygamber (s.a.v.) den izin almadıkları müddetçe Mekkelilere bir avuç buğday bile olsa göndermeyeceğini belirtmişti.¹³

Müslüman af ve müsamaha sahibi olmalıdır. Rıfk (yumuşak huyluluk) sahibi olmalı, kaba, kırıcı olmamalı, öfkesine hakim olmalı, Allah için öfkelenmeli ve Allah için öfkesini kontrol etmelidir. Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

مَنْ يُحْرَمِ الرَّفْقَ يُحْرَمِ الْخَيْرَ كُلَّهُ

“ Yumuşak huyluluktan mahrum olan, her türlü hayırdan mahrum olur.”¹⁴

“Öfke gelir göz kızarır, öfke gider yüz kızarır.”
(Atasözü)

Bulut ağlamayınca çemen nasıl gülecek?
Görülmüş mü ki bitsin, taş üstünde bir çiçek!...
(M.Necati Bursalı)

Safları dağıtanı aslan sanma. Asıl nefsin ezebilen aslandır.

Akıllı birisi Hz. İsa’ya: "Cihanda her şeyden güç olan nedir?" diye sordu.

Hz. İsa: "Ey can, her şeyden güç olan, Cenâb-ı Hakk'ın hışmıdır. O gazaptan, cehennem bile su gibi titrer durur" dedi.

Adam: "Peki, Hakk'ın hışmından korunmaya çare var, mı?" deyince,

Hz. İsa: "Nefsinin hışmını terk etmektir (kızdığın zaman öfkene hâkim olman)" dedi.

(Mevlânâ)

Alınacak Dersler :

1. Müslüman, af edici ve bağışlayıcı olması gerek, zira af ve bağışlayıcı olanlar uğraşlarında başarılı olarak büyüdüler.
2. Hz Muhammed (SAV)in hayatında çok güzel nüveler vardır. O Kendisine her türlü hakarete bulunanlara karşı merhametle hareket etmiş, bu tarz insanların gönlünü feth etmiştir.

¹³ Sahih-i Müslim, Terc. A. Davudoğlu, C.8, sh.522.

¹⁴ Riyazü's-Sâlihîn, C.2, sh. 55.

3. "O takva sahipleri ki, bollukta ve darlıkta infak ederler.Ve kızdıklarında öfkelerini yutarlar ve insanların kusurlarını affedicidirler. Allah da iyilik yapanları sever."¹⁵ Bu Ayeti Kerimeye bakarak davranışlarımızı gözden gecirmemiz gerekmektedir.
4. Kaba ve sertlik dağıtır, af ve bağışlamak geliştirir."

Not: Bu hafta:

- 1- Âl-i İmrân suresi, 134. âyeti manasıyla beraber ezberleyelim.
- 2- Öfkelerimizin Allah için mi, nefsimiz için mi olduğunun muhasebesini yapalım.
- 3- Af yolunu seçelim. Kırgın veya dargın olduğumuz kardeşlerimizle barışalım.

¹⁵ Âl-i İmrân suresi, 134. âyet.